

Aan: de gemeenteraad

Vergadering: 27 januari 2020

Onderwerp: Toetsings-Kader Opwekking Duurzame Energie
Beesel (Kode Beesel)

Agendapunt:

STATUS RAADSVOORSTEL

Besluit

Commissie en raad

Uw raad wordt gevraagd de Kode Beesel (toetsings-Kader Opwekking Duurzame Energie Beesel) vast te stellen en in te stemmen met enerzijds het plegen van inspanningen richting Enexis om voldoende aansluitcapaciteit te organiseren en anderzijds het organiseren van een inloopbijeenkomst om KODE Beesel breed onder de aandacht te brengen.

Samenvatting:

Tijdens de vaststelling van de duurzaamheidsvisie 2019-2030 (maart 2019) hebben wij aangekondigd per omgaande kaders op te stellen voor grootschalige opwekking van hernieuwbare energie. In de duurzaamheidsvisie zijn de doelen gesteld rond opwekking.

In dit Toetsings-Kader Opwekking Duurzame Energie (verder te noemen: KODE Beesel) geven we aan waarom we gaan voor lokale opwekking. Maar ook wat we van plan zijn te doen, waar we dat gaan doen en waar niet en hoe we dat samen met partners en de omgeving willen gaan doen.

De kernwaarden en uitgangspunten vanuit de Duurzaamheidsvisie zijn vertaald naar KODE (Kader Opwekking Duurzame Energie) Beesel. We onderscheiden 4 pijlers, 4 doelen en 10 uitgangspunten. Hieronder de pijlers en bijbehorende doelen:

- Ruimte: zuinig en zorgvuldig gebruik van de ruimte
 - o Waar mogelijk uitgaan van dubbel ruimtegebruik, waar dit niet kan kijken of gebiedsontwikkeling door inzet van energieopwekking een impuls kan worden gegeven, denk aan agrarische ontwikkeling of natuurontwikkeling op den duur
- Inwoners: samen werken aan acceptabel plan
 - o Zwaar te tillen aan de omgevingsdialoog gedurende de gehele planperiode en daarna
- Locatie: esthetica, inpassing en verbetering kwaliteit en ecologie
 - o Werken aan projecten die meer kwaliteit in zich hebben dan de huidige situatie
- Eigenaarschap: eerlijker verdelen van lasten en lusten
 - o Borgen dat de economische voordelen in aanleg en exploitatie voor een substantieel deel in de regio en gemeente blijven

KODE Beesel betreft een uitgeschreven toetsingskader aan de hand waarvan wij initiatieven kunnen toetsen op wenselijkheid en haalbaarheid.

1. Aanleiding

Tijdens de vaststelling van de duurzaamheidsvisie 2019-2030 (voorjaar 2019) is aangekondigd kaders op te stellen voor grootschalige opwekking van hernieuwbare energie. In de duurzaamheidsvisie zijn de doelen gesteld rond opwekking. In dit "Toetsings-Kader Opwekking Duurzame Energie (verder te noemen: KODE Beesel)" geven we aan waarom we gaan voor lokale opwekking. Maar ook wat we van plan zijn te doen, waar we dat gaan doen en waar niet en hoe we dat samen met partners en de omgeving willen gaan doen.

2. Uitgangssituatie en doelstelling

Duurzaamheidsvisie vastgesteld in maart 2019 waarin als actiepunt is opgenomen: vaststellen beleidskader opwekking duurzame energie.

KODE Beesel, behandeld in de commissievergadering van 30 september 2019. Op verzoek van het presidium is besloten een intermezzo in te lassen om in een besloten bijeenkomst over het stuk van gedachten te wisselen. Deze bijeenkomst heeft plaatsgevonden op 13 november 2019.

Op basis daarvan zijn het raadsvoorstel en de KODE Beesel enigszins aangepast. In alle stukken zijn de wijzigingen ten opzichte van de vorige versie gemarkeerd.

Doel van het voorstel

Doel van KODE Beesel is tweeledig. Enerzijds gaat het kader ons helpen om onze doelen op het vlak van lokale opwekking te helpen realiseren. Anderzijds maken we kenbaar naar belanghouders, initiatiefnemers en onze inwoners, bedrijven en organisaties welke toetsen en spelregels we willen gaan hanteren. Op dit moment hebben we geen spelregels hiervoor. De focus van KODE Beesel ligt op lokale opwekking door zonne- en windenergie. Daarmee sluiten we andere bronnen of installaties niet uit. Met name voor zonneparken en windparken missen we kaders om aan te toetsen, die zijn bij deze beschikbaar gekomen. Voor eenieder scheppen we in grote lijnen duidelijkheid wat waar wel/niet kan, wanneer en onder welke voorwaarden. Daarin volgen en interpreteren we de onlangs gepubliceerde landelijke en provinciale zonneladder, daarover in de toelichting meer. Elk initiatief is uiteraard maatwerk in de verdere beoordeling.

Waarom dit beleidskader?

De noodzaak mag helder zijn: klimaatverandering is een belangrijke aanleiding voor de energietransitie. CO₂ en andere emissies door fossiele brandstoffen zorgen voor onder andere temperatuurstijging, droogte, extreme buien, stijging van de zeespiegel en versterking van ecosystemen. Daarnaast zien we problemen met de winning van aardgas in Groningen en willen tegelijkertijd niet te zeer afhankelijk zijn van bepaalde buitenlandse landen. Hierover hebben we mondiaal en nationaal afspraken gemaakt. Daarnaast hebben we zelf ook nadrukkelijk de ambitie om in substantiële mate in onze eigen energie te gaan voorzien.

Als gemeente zien we zowel het nut als de noodzaak om tot voldoende lokale opwekking van energie over te gaan. De energietransitie biedt ons zeker kansen. Rijksbeleid is de energievoorziening van centraal en fossiel steeds meer te transformeren naar lokaal en hernieuwbaar. Dit betekent dat weliswaar de lasten, maar ook de lusten meer lokaal behouden kunnen worden. Dat kan de lokale en regionale economie versterken. We dragen daarmee zelf bij aan een schonere woon- en leefomgeving.

3. Rol gemeente en visie en strategie participatie

We willen op het vlak van opwekking het komend decennium flinke stappen kunnen zetten. Dat vraagt om lef en doorzettingsvermogen van gemeente en gemeenschap, zo stelt de Duurzaamheidsvisie 2019-2030 terecht. In samenspraak met de vertegenwoordigers van commissies, raad, stakeholders en potentiële initiatiefnemers hebben we dit beleidskader ontwikkeld en bediscussieerd. Intentie is dat we gezamenlijk de lasten dragen, maar ook als gemeente en gemeenschap de vruchten plukken van

grootschaliger opwekking.

Tijdens de ontwikkeling van de Duurzaamheidsvisie is in verschillende sessies met groepen inwoners, ondernemers en stakeholders gesproken over grootschaliger opwekking. Daarin kwamen twee zaken als rode draad uit naar voren:

- De Beesel bevolking staat open voor en heeft behoefte aan deelname in mogelijke projecten. Goed voorbeeld is de zogenaamde postcoderoos op De Schans van energiecoöperatie Joris Wekt Op.
- Voor locaties voor zon en wind zijn er verschillende ideeën: met name het gebied oostelijk van de A73 wordt gezien als voorkeurslocaties voor grootschaliger energieopwekking.

In januari is ambtelijk gestart met het verkennen van het vraagstuk en mogelijke kaders. Hieruit kwamen een aantal principes en uitgangspunten voort. Deze hebben we intern gedeeld met collega-ambtenaren, MT en college. In april 2019 hebben we een thema-avond met de raads- en commissieleden gehouden en zij gaven aan dat we op de ingeslagen weg verder konden. Vervolgens hebben we de uitgangspunten gedeeld met belanghouders (denk aan Joris Wekt Op, Woongoed2duizend, LLTB, De Groene Vogel, IVN en verschillende potentiële initiatiefnemers) in een interactieve sessie. Dit onder aanwezigheid van verschillende commissie- of raadsleden als toehoorder. De inbreng uit alle bijeenkomsten hebben we zoveel als mogelijk meegenomen in dit kader.

In bestuurlijke zin is de tijd en zorgvuldigheid genomen om te komen tot goede besluitvorming. KODE Beesel is op 8 oktober 2019 in de commissievergadering besproken. Na goede en constructieve uitwisseling over technische zaken is besloten KODE te agenderen voor de volgende raadsvergadering. In aanloop naar deze vergadering heeft het presidium besloten een intermezzo in te lassen om in een besloten bijeenkomst vrij met elkaar van gedachten te wisselen. Het onderwerp energietransitie is complex en heeft nog vele jaren grote impact. Reden om niet over één nacht ijs te gaan. Op 13 november 2019 heeft met raads- en commissieleden een verhelderende discussie plaatsgevonden die twee hoofdzaken heeft opgeleverd:

- KODE vraagt om meer fasering en dosering in de uitvoering (resultaat hiervan is in hoofdstuk 7 opgenomen);
- KODE vraagt als uitwerking van de Duurzaamheidsvisie om continue aandacht voor zowel beleidsgerelateerde als projectgerelateerde communicatie, hoe nemen we onze inwoners, bedrijven en organisatie mee in de transitie waar we werk van maken (zie hoofdstuk 6 voor een aanvulling op dat vlak).

KODE is op beide punten bijgesteld en hierop consistent gemaakt.

Voorstel is om na vaststelling van KODE Beesel door de gemeenteraad, de kaders en uitgangspunten tijdens een inloopbijeenkomst breed te presenteren aan geïnteresseerde inwoners en partners. Verder gaan we in enkele redactionele artikelen aan inwoners het waarom, wat en hoe rond KODE Beesel uitleggen.

4. Toelichting

KODE Beesel bestaat uit 3 onderdelen:

- Toetsings-KODE Beesel, het feitelijke uitgeschreven toetsingskader
- Infographic Zonne-Energie
- Infographic Windenergie

De energietransitie zien we als een blijvende en noodzakelijke ontwikkeling en staat niet ter discussie. Het feit dat we lokaal energiebronnen aanboren of realiseren hoort daartoe. Opwekking en gebruik komen dicht bij elkaar te liggen. Dat heeft impact op de omgeving, zoals elke ruimtelijke ontwikkeling. Tot nu toe sturen we vooral op de ruimtelijke kwaliteit omdat we daarvoor makkelijker kunnen terugvallen op bestaande kaders en wet- en regelgeving. Dit doet tekort aan de maatschappelijk impact van grootschalige opwekking via zonne- of windparken. Veelal wordt er wel een profijtplan aangereikt om de omgeving enigszins mee te laten profiteren en worden soms de

mogelijkheden geboden om financieel mee te doen via een postcoderoos. Het beleidsterrein is redelijk nieuw voor de overheid, kaders worden nog gemist.

Als gemeente willen we meer balans brengen in de ruimtelijke en maatschappelijke afwegingen die samenhangen met een zonne- of windpark. Het ruimtelijk aspect blijft belangrijk (waar kan het wel, waar niet), evenals de kwaliteitscriteria die zorgdragen voor een goede landschappelijke inpassing en beoogde kwaliteitsverbetering. Het maatschappelijk aspect is even zo belangrijk, denk daarbij in het voeren van een zorgvuldige omgevingsdialoog en het eerlijk verdelen van lasten en lusten. Zo zoeken we naar een optimale balans tussen de vier domeinen: ruimte - inwoners - locatie - eigenaarschap.

De kernwaarden en uitgangspunten vanuit de Duurzaamheidsvisie zijn vertaald naar KODE (Kader Opwekking Duurzame Energie) Beesel. We onderscheiden 4 pijlers, 4 doelen en 10 uitgangspunten. Hieronder de pijlers en bijbehorende doelen:

- Ruimte: zuinig en zorgvuldig gebruik van de ruimte
 - o Waar mogelijk uitgaan van dubbel ruimtegebruik, waar dit niet kan kijken of gebiedsontwikkeling door inzet van energieopwekking een impuls kan worden gegeven, denk aan agrarische ontwikkeling of natuurontwikkeling op den duur
- Inwoners: samen werken aan acceptabel plan
 - o Zwaar te tillen aan de omgevingsdialoog gedurende de gehele planperiode en daarna
- Locatie: esthetica, inpassing en verbetering kwaliteit en ecologie
 - o Werken aan projecten die meer kwaliteit in zich hebben dan de huidige situatie
- Eigenaarschap: eerlijker verdelen van lasten en lusten
 - o Borgen dat de economische voordelen in aanleg en exploitatie voor een substantieel deel in de regio en gemeente blijven

Een goed initiatief scoort op alle pijlers een ruime voldoende! De impact van zon- en windprojecten in de omgeving kan groot zijn. Deels speelt er onwetendheid of nog onbekendheid met het nieuwe, deels is er veel weerstand tegen ruimtelijke veranderingen. Het merendeel van de inwoners lijkt zich niet te keren tegen de doelstellingen, maar het wordt een ander verhaal als een initiatief dichtbij de eigen voor- of achtertuin staat gepland. Dat het ook in een prima dialoog met de omgeving kan gaan, bewijzen enkele windprojecten in Midden-Limburg. Gekozen uitgangspunten en gevoerde dialoog met de omgeving (zowel inwoners, bedrijven en grondeigenaren) waarbij vooral wordt uitgegaan van het principe: samen de lasten, maar ook samen de lusten delen. In deze geest zijn zowel voor zonneprojecten als voor windprojecten een aantal uitgangspunten opgesteld. Die moeten ertoe leiden dat we tot geaccepteerde plannen en realisatie ervan komen.

We volgen nadrukkelijk de landelijke en provinciale zonneladder. We kiezen voor focus op daken, reststroken en invulling bouwvlakken. Om aan de opgave te voldoen, kunnen we veldopstelling niet uitsluiten. Als gemeente hebben we gekozen om twee gebieden te onderscheiden: oude en jonge ontginningen. Aanleiding is de ruimtelijke opbouw en schaal. Als gemeente kantelen we de zonneladder tot een zonnewaai. Dit leidt tot een 'meersporenbeleid', waarbij we gelijktijdig inzetten op zonne-energie op daken, reststroken, bouwvlakken en cultuurgronden. Per spoor koppelen we een bepaalde ontwikkelingsruimte in totale omvang en schaalgrootte. De voorkeursvolgorde uit de landelijke zonneladder houdt geen volgtijdelijkheid in. Als gemeente wegen we zelf af waar en op welke wijze de benodigde stroomopwekking op een zorgvuldige wijze en met oog voor het landschap, landbouwkundige en natuurwaarden kan worden ingepast. Dit gebeurt aan de hand van KODE Beesel.

Nadrukkelijk is in KODE Beesel opgenomen wat we de komende 2 jaar gaan doen per spoor. Met de gemeenteraad wordt afgesproken elke 2 jaar de balans op te maken en waar nodig of wenselijk bij te stellen met daarbij de doelen als wenkend perspectief. Zo wordt voorkomen dat we te snel besluiten moeten nemen over impactrijke ontwikkelingen. Dit geldt met name voor het gebied Meerlebroek. Westelijk van de A73 verlenen we de komende 2 jaar medewerking aan maximaal 2 zonneparken.

a. Financieel
N.v.t.

b. Juridisch
KODE Beesel is een kader dat op termijn kan worden over- en meegenomen in het traject om te komen tot Omgevingsvisie en -plan. KODE Beesel maakt het mogelijk om op basis van het kader de afweging te maken of plannen voor initiatieven al dan niet in behandeling worden genomen en of hieraan medewerking wordt verleend.

c. Risico's
We kunnen een aantal risico's noemen die kunnen optreden in de route naar opwekking van zon- en windenergie. Hieronder staan ze kort beschreven met daarbij de verwijzing naar de betreffende bladzijde in de KODE waar we dieper op het betreffende risico ingaan.

- KODE Beesel stelt de nodige eisen aan de initiatieven voor zon- en windprojecten. Veel is nog nieuw. Het is zaak om binnen ca. 2 jaar (1^e kwartaal 2022) te evalueren. Dit om te kijken of KODE voldoet aan de verwachtingen.
- Ontbreken van tijdig beschikbare aansluitcapaciteit vanuit Enexis en TenneT is een risico in het realiseren van de doelen. Er worden al bilaterale gesprekken gevoerd met Enexis. In RES-verband agenderen we dit knelpunt nadrukkelijk. Zie KODE (uitgangspunt 4 zon) en (uitgangspunt 3 wind)
- Wijzigingen in het subsidieregime van de Rijksoverheid kunnen aanleiding zijn dat marktpartijen minder of geen initiatieven ontplooien (dan spreken we van marktfalen). Ontbreken van aansluitcapaciteit kan ook een reden zijn om af te haken of niet te ontplooien.
- Door omstandigheden kan het voorkomen dat de beoogde lokale borging en participatie van inwoners, bedrijven en organisaties niet of onvoldoende van de grond komt (dan spreken we van participatiefalen). Zie KODE paragraaf 6.1 (rollen van de gemeente in de energietransitie).

Wat betreft de nadere invulling van voorgaande twee bullets, markt- en participatiefalen, met name als we als gemeente financieel willen gaan faciliteren of participeren, kunnen er vraagstukken ontstaan. Denk aan aanbestedingsregels, staatssteun of andere wet- en regelgeving. Samen met de gemeenten Horst aan de Maas en Venray doen we nader onderzoek hiernaar.

5. Visie Blij in Beesel

De Duurzaamheidsvisie heeft specifiek het verband gelegd met onze toekomstvisie Blij in Beesel. In BiB geeft de samenleving aan wat zij belangrijk vindt. Dat is vertaald in kernwaarden zoals focus, lef en draakkracht en bijbehorende uitgangspunten. Deze kernwaarden zijn op hun beurt aangehouden en vertaald in de uitgangspunten die we hanteren als gemeente om te komen tot breed geaccepteerde opwekprojecten.

6. Toegankelijkheid

N.v.t.

7. Duurzaamheid

KODE Beesel is een nadere uitwerking van de Duurzaamheidsvisie 2019-2030 met focus op lokale hernieuwbare energieopwekking door zon- of windprojecten.

8. Voorstel

- Vaststellen KODE Beesel;
- Instemmen met het plegen van inspanningen richting Enexis en/of TenneT, zowel bilateraal als in RES-verband, om voldoende aansluitcapaciteit te organiseren en realiseren;
- Instemmen met het organiseren van een inloopbijeenkomst om KODE Beesel na vaststelling breed onder de aandacht te brengen en te presenteren aan inwoners/bedrijven/organisaties/stakeholders.

Reuver,

Burgemeester en wethouders van Beesel,

secretaris,
drs. E.H.J. Janssen

burgemeester,
drs. W.G.H.M. Rutten

Aldus vastgesteld door de raad van Beesel in zijn openbare vergadering van

griffier,
P. Moors

voorzitter,
drs. W.G.H.M. Rutten

Meegezonden:
Toetsings-KODE Beesel